

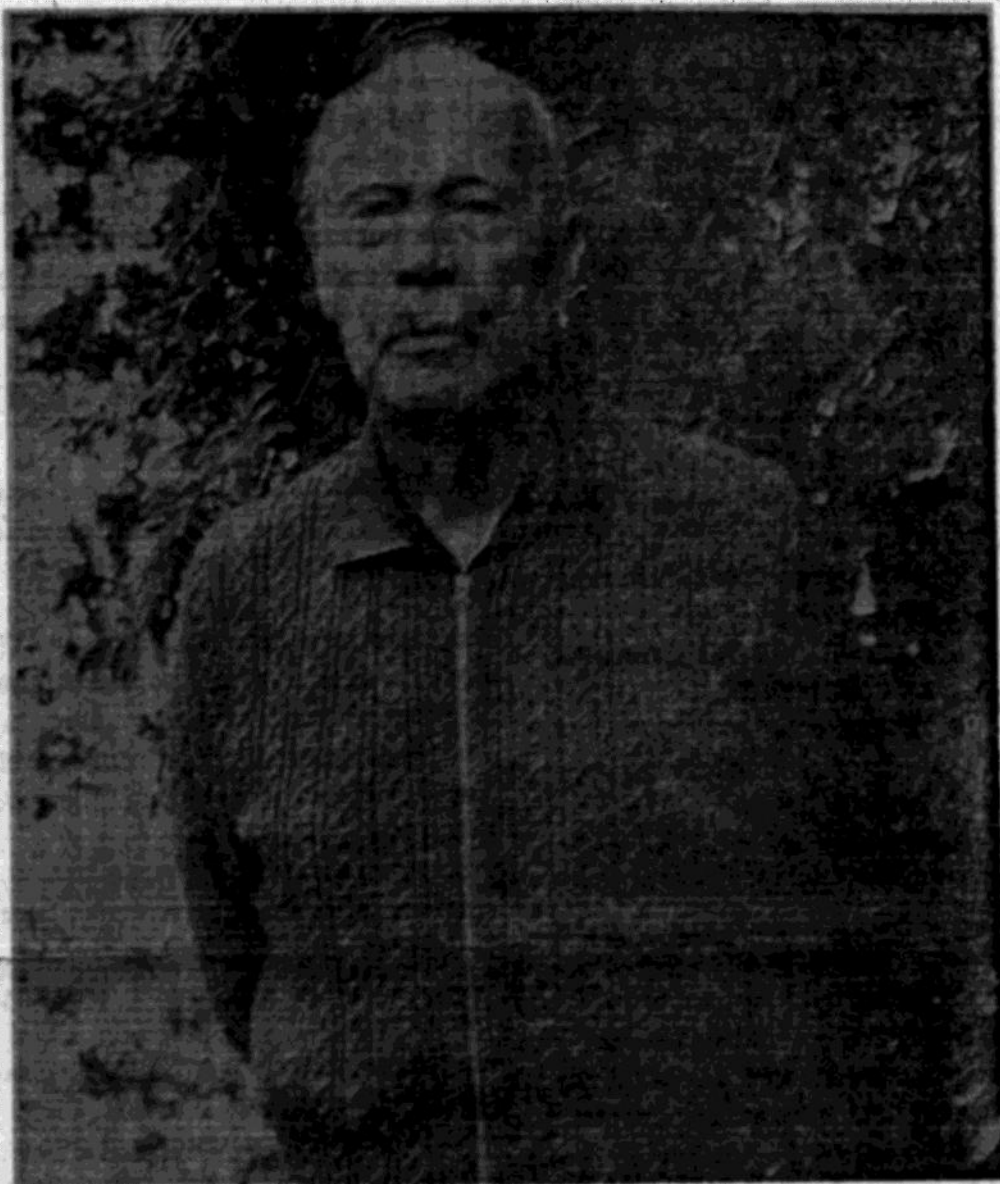
Karl Rich. André: (1882 - 1979)

'Hårda umbäranden präglade förr många av Gunnarskogs unga'

Häromdagen besökte AN en känd gunnarskogsbo på hans sommarställe i hembygden. Annars är han ju bofast i Göteborg. Besöket gällde läraren, skribenten och lyrikern Karl Rickard André, vilkens dikter och andra opus en gång var vanliga i Arvika Nyheter. Säkert som flyttfåglarna kommer han varje vår till sitt tusculum vid Gunnern, där han har närmare 200 meters strandrätt, en härlig villa och en stor rogivande tomt med vackra blommor och skyddande granskog i närheten. Vi följdes åt ner till stranden, där det stod ett bord och stolar, och dit hans maka Maja kom med en doftande kaffebricka. Och så kom ett berikande samtal i gång.

Mantalslängden säger att Karl Rickard André inte längre är någon ungdom, men hans utseende och sätt att vara jävar längdens påstående. Varje morgon badar André i sin skyddade vik av Gunnern ända fram till i oktober, och han rör sig ungdomligt i omgivningen av sommarhemmet i "Skramle" — ett underligt namn på en så tyst och rofylld plats.

André berättar, att Fernow i sin beskrivning över Värmland nämner "Skramle" i Gunnarskog, att där fanns mycket folk före digerdöden men att de alla dog ut i den stora pesten 1350. Och André sträcker på sig med något av stolthet, då han skämtsamt förkunnar, att han är den först bofasta personen på stället efter Digerdöden! Vare hur som helst

Karl Richard André vid en vacker rönna på sitt sommarställe "Skramle" i Gunnarskog.

med detta, men att det funnits gammal bebyggelse på udden där i Gunnern, det visar André. Inne i granskogen har han frilagt något, som med säkerhet inte är något annat än en gammal hus-tomt med stenplattor till golv — kanske ett 600-årigt minne ur Gunnarskogs bebyggelsehistoria. André har inte fått det verifierat,

men får det kanske.

Från dålig folkskola till högt lärarekall.

Att André gjort en lång och betydande läraregärning, från vilken han nu njuter pension, det torde de flesta känna till. Efter en dålig skola med 4 månaders

lästid om året och hårt arbete därtill kom han att gå två kurser vid Kristinehamns Praktiska Skolas handelslinje, varefter han praktiserade, eller kanske rättare gästspelade, som bruksbokhållare vid Flemminge järnbruk. Karl Rickard André tyckte inte, att bruksbokhållarelivet var "hans likör". Efter en tid hemma hos sin fader, som var storbonde i Stommen och hade Skramle som utbruk, var han en kort tid journalist på Jämtlands-Kuriren i Östersund. Så blev han Arvika Nyheters platsredaktör i Arjäng under redaktör Skönbergs tid.

Nästa etapp blev folkskoleseminariet i Karlstad och lärareexamen år 1907 med plats vid Göteborgs folkskolor. Han läste vid sidan om och tog studenten på latinlinjen 1909, var informator hos en doktor, som i stället lärde André mera latin. Det blev inskrivning vid högskolan och i sinom tid fil. mag.-examen. Som adjunkt vid Praktiska Realskolan i Göteborg har Karl Rickard André gjort en stor läraregärning fram till pensionsåldern. Och under åren 1938—39 byggde han sitt sommarställe. Här trivs han bäst på jorden, och utsikten efter stranden bort mot Gunnarskogs kyrka är också något enastående i västvärmländsk natur.

Minnen från hårda år.

Karl Rickard André kan som få andra berätta om de hårda villkor, i vilka barnen växte upp, då han var liten. Föräldrarna kunde vara aldrig så snälla, men de visste ingenting annat om från sin egen barndom än arbete och möda.

Han berättar hur han som 10-åring fick köra varor ensam från Arvika till handlandena i Stommen. Han kunde ej lasta själv allt tungt gods, men sedan han fått hjälp med detta fick han klara sig själv, vad som än hände på vägen i ur och skur. Ibland körde han militär till staden, och en gång regnade det både på nervägen och tillbaka. Han fick sitta i droppet från de åkandes paraplyer och var genomvåt hela långa dagen.

Som 14-åring plöjde han 7 egendomar åt folk, som inga hästar hade, och när han var 15 fick han ge sig ut i timmerskogen i 30-gradig kyla. Han hade 8 km till körplatsen från Gårdsås. Måste stiga upp kl. 4 och fodra hästarna, ligga till 6 och så resa i skumrasket den långa vägen, skrudad i dubbförskinn med 12 dubbar. Ingen timmersax, endast en yxa i stället att hugga i änden på stockarna, inga björnbindsjen utan en primitiv åtstramningsanordning av trä. Getdoningar fanns inte utan kälkar. Vid lunningen användes en "stutting". En gång körde han långa torrfuror på två slädar ner till Gårdsås. Det var så tunga lyft, att han höll på tintals med lastningen och kom fram i kolmärket. Han kan även berätta om torparnas oerhörda slit, därför att de bodde långt uppe i skogarna och måste arbeta framme i bygden.

Men det var ljusa sidor också. Själv var André en god polskadansare redan när han var 8 år. Det hölls julkalas och "fyrkalas", då någon fyllde år. Ibland var det s. k. "10-öresbal" på ett torp, där det förutom torparen och

hans gumma fanns 8 ungar plus ett fattighjon, som hette Katari-na och som gått på auktion för en pjunk havre eller råg.

Ja, detta var endast en glimt av magister Andrés barndomsminnen. Många artiklar har han skrivit, en mollstämd diktsamling och en på mera glattligt bygdemål, därtill en skrift, som finns i Gunnarskogs kyrka. Men om han skulle ösa sitt minnes brunnar tomma — då bleve det volymer om en tid, då det upp-växande släktet levde under andra förhållanden än ungdomen nu för tiden, och då skogens torpställen var hemvist för umbäranden och misär.

Den lilla pratstunden nere vid sjöstranden tillsammans med den infödde gunnarskogssonen Karl Rickard André var oförglömlig.

Valdus.